

Lastensuon sammal- ja putkilokasvikartoitus 2018

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Terhi Korvenpää

JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä lajistokartoitus raportteineen on toteutettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa (LIFE 16NAT/FI/000583). Kartoituksen tarkoitus oli tuottaa sellaista lajeihin liittyviä taustatietoa, jota pystyttäisiin käyttämään hyödyksi Natura2000-alueisiin kuuluvan ja LIFE-hankkeessa ennallistettavaksi aiotun suon ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa. Kartoitustuloksia pystytään käyttämään myös jatkossa hyväksi alueen lajiston seuraamisessa ja turvaamisessa.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Kartoituskohteena oli Satakunnassa Eurassa sijaitseva Lastensuo, ja sen Natura 2000-verkoston kuuluva alue (FI0200009). Lastensuo koostuu kahdesta keidassuosta, ja sen pinta-ala on 279 ha. Suurin osa suosta kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan. Sekä suon putkilokasvi- että sammallajiston tiedettiin jo ennalta olevan paikoin tavallisesta keidassuosta poikkeavaa, sillä suo on nuori ja kallioperässä on paikoin ravinteista diabaasia. Ravinteisuudesta johtuen suon itäreunalla on meso- ja meso-eutrofisia laidenevoja.

Lastensuon lajistokartoitus tehtiin Metsähallituksen sammalkartoitusohjeen mukaisella TPS-kartoitusmenetelmällä, joka sopii sammalten lisäksi myös putkilokasvien kartoittamiseen. Tässä TPS-suunnitelman taustatiedoksi tehtävässä kartoituksessa laajemmasta kohdealueesta kartoitetaan lajistoa tarkemmin vain suoraan toimenpiteiden kohteina olevat toimenpidekuviot, tai toimenpiteiden välittömällä vaikutusalueilla sijaitsevat kuviot. TPS-kartoitusmenetelmän kohdelajeina ovat aina valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset, silmälläpidettävät, rauhoitetut, harvinaiset ja puutteellisesti tunnetut sammalet. Näin kaikki kartoituksessa havaitut huomionarvoiset lajit pystytään ottamaan huomioon ennallistamistöitä suunnitellessa, joko vähintään olemassa olevat esiintymät turvaten, tai jopa niiden elinoloja parantaen.

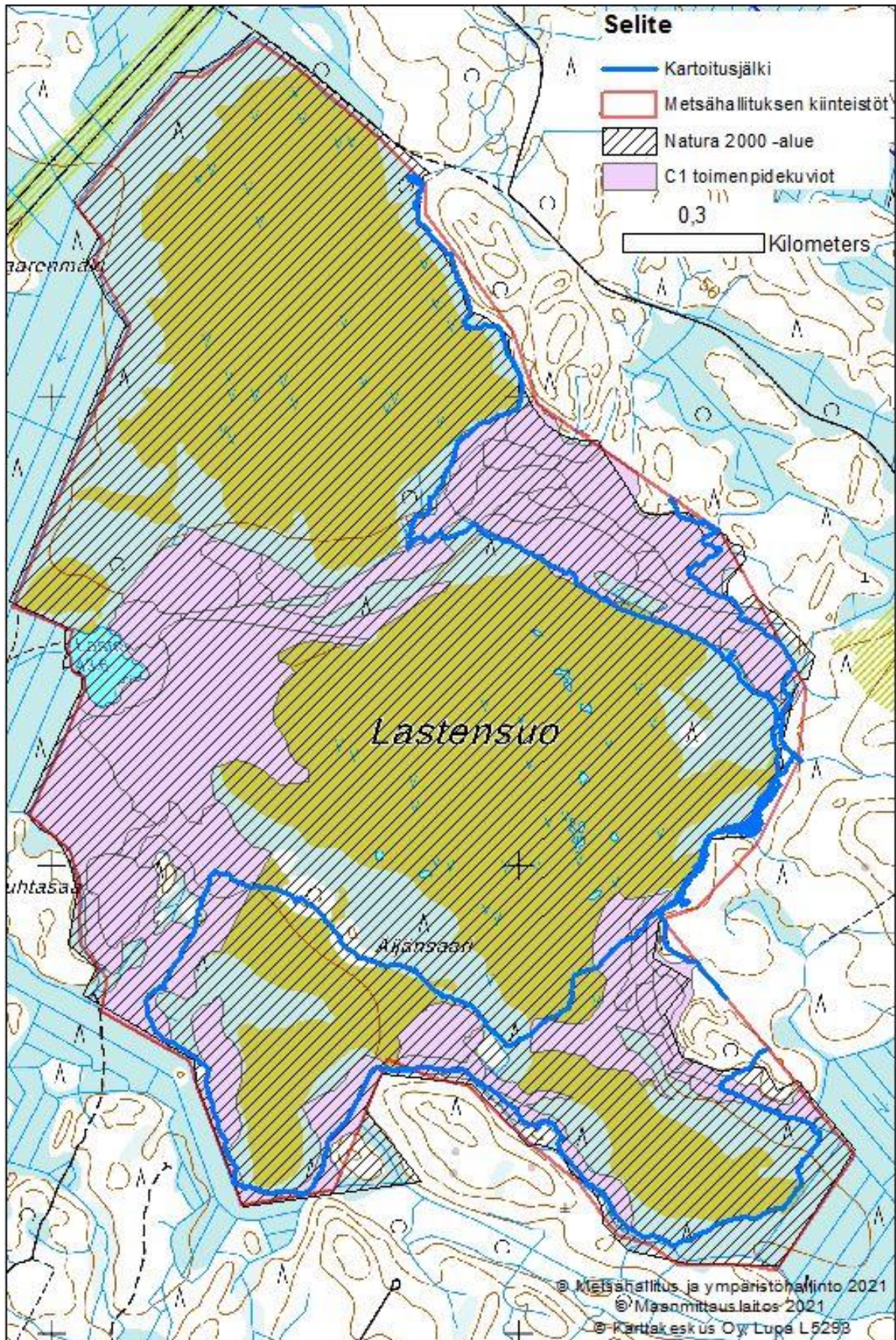
TPS-kartoituksen metodeihin kuuluu, että maastossa kuljettu kartoitusreitti tallennetaan kunakin kartoituspäivänä GPS-paikantimella kartoitusjäljeksi. Näin voidaan myöhemmin saada helposti selville millä alueella kartoittaja on kulkenut lajistoa havainnoiden. Myös kaikkien kartoituksen kohteena olevien lajien havaintopaikat tallennetaan aina GPS-paikantimeen pistemäisinä havaintopaikkoina. Laaja-alaisista lajiesiintymistä havaintopisteitä saattaa kertyä useita, sillä uusi havaintopiste otetaan aina, mikäli pisteiden välillä on etäisyyttä yli 10 m. Pienemmistä lajiesiintymistä pisteitä otetaan vain yksi, ja se yleensä sijaitsee lajiesiintymän keskiosassa. Havaituista lajeista kirjataan muistiin aina myös paljon taustatietoa mm. lajin elinympäristöstä, esiintymään liittyvistä muista tärkeistä tiedoista.

Osan kartoitettavista sammallajeista pystyy tunnistamaan maastossa varmasti, mutta vaikeasti tunnistettavista kohdelajeista, tai niiksi epäillyistä sammallajeista, kerätään aina keruupusseihin näytteitä mukaan otettavaksi. Näytepusseihin päätyneiden lajien tunnistus tehdään myöhemmin toimistolla mikroskoopin ääressä. Näytteet usein myös museoidaan, jotta lajin esiintyminen kartoituskohteella voidaan myöhemmin verifioida, sillä kokeneillekin sammaltuntijoille sattuu silloin tällöin tunnistusvirheitä, ja lajien taksoniakin muuttuu ajan kuluessa. Näytteiden avulla kartoitusalueella elävä laji voidaan tunnistaa jatkossakin ilman tarkastuskäyntiä paikan päällä maastossa. Putkilokasvit pystytään tunnistamaan käytännössä aina maastossa, eikä niistä useimmiten kerätä näytteitä kuin satunnaisesti. Myös kaikkien maastosta kerättyjen näytteiden keruupaikat tallennetaan tietenkin aina GPS-paikantimeen siltä varalta, että kerätty laji on kohdelaji, ja sen tarkemmat kasvupaikkatiedot ovat tarpeen jatkotoimenpiteitä suunniteltaessa.

Lastensuolla kartoitettiin tarkemmin ne ennallistettaviksi ehdotetut toimenpidekuviot lähialueineen, jotka olisivat mahdollisia TPS-kartoitettavan kohdelajiston kasvupaikkoja. Muut osat jätettiin kartoittamatta kartoitukseen rajatun työajan ja valitun menetelmän vuoksi, mutta lajeja havainnoitiin tietenkin myös kartoitettavien kohteiden välillä siirryttäessä. Alustavat kartoituskohteet olivat laajat, eikä niistä lopulta tutkittu tarkemmin kuin pieni osa. Joillekin ennallistettavaksi ehdotetuille ojikoille ei menty lainkaan, sillä ne olivat ennakkotietojen valossa kärsineet ojituksen vuoksi niin paljon, ettei niillä todennäköisesti enää olisi kasvanut yhtään kohdelajia. Lastensuon sammal- ja putkilokasvikartoitukset pyrittiin hoitamaan mahdollisimman tehokkaasti, ja maastossa tehtiin pitkää päivää päiväkohtaisten kartoitustuntimäärien ollessa 8-10 tuntia. Ajankäytön tehostamiseksi molempien kartoitettavien lajiryhmien lajeja havainnoitiin samanaikaisesti. Lastensuon toimenpidekuvioiden kartoitus vei yhteensä kaksi maastopäivää, ja se toteutettiin 20.6.2018 ja 25.6.2018. Yhteensä kohteilla käytettiin tehokasta kartoitusaikaa n. 20 tuntia. Kartoitus antoi kuitenkin hyvän yleiskuvan siitä, millaista lajistoa ennallistettavaksi aiotuilla ja niiden lähialueilla kasvoi.

Lastensuon toimenpidekuviot sekä kartoituksesta tallennettukartoittavan kulkureitti eli kartoitusjälki, ja siten lopullinen kartoitusalue näkyvät kuvassa 1. Reitti ja lajihavainnot tallennetaan ympäristöhallinnon yhteiskäytössä olevaan LajiGIS -paikkatietojärjestelmään, josta kartoitustuloksia voi tarkastella myöhemminkin.

Tässä raportissa on lajeista käytetty tuoreimman uhanalaisuusarvioinnin mukaista uhanalaisuusluokitusta (2019). Maastokartoituksesta ja sen suunnittelemisesta, näytteiden mikroskoopilla tapahtuneesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa suojelubiologi Terhi Korvenpää Metsähallituksen Rannikon luontopalveluista.

Kuva 1. Lastensuo, ennallistettavat suokuviot ja kartoitusjälki.

TULOKSET

Lajihavainnot

Kartoitetuilta kohteilta löytyi kaksi huomionarvoista putkilokasvilajia. Toinen on valtakunnallisesti uhanalainen putkilokasvilaji, pikkukihokki (*Drosera intermedia*). Lajia kasvoi ainakin kahdella kasvupaikalla muutamien neliömetrien alalla. Koska laji esiintyi pitkälehti- ja pyöreälehtikihokkien seassa korkeassa kasvillisuudessa, oli niitä vaikea havaita, ja lajia esiintyy todellisuudessa havaittua enemmän. Toinen lajeista on valtakunnallisesti silmälläpidettävä suopunäkämmekä (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *incarnata*), jonka tiedettiin esiintyvän Lastensuon rehevällä itäreunalla jo aiemmin. Laji kasvoi kaikkiaan 37 yksilön voimin yhteensä kahdellatoista kasvupaikalla (kuva 2). Kaikki havaitut yksilöt olivat varsin hyväkuntoisia, pääosin fertiilejä, eikä niitä näyttänyt uhkaavan mikään ulkopuolinen uhka.

Kuva 2: Lastensuolla kasvava suopunäkämmekä.

Taulukko 1. Kartoituskohteen merkittävimmät putkilokasvihavainnot.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Havainnot kpl
<i>Dactylorhiza incarnata</i> subsp. <i>incarnata</i>	suopunäkämmekä	NT	12
<i>Drosera intermedia</i>	pikkukihokki	VU	2

Kartoituskohteelta otettiin jonkin verran sammalnäytteitä. Näytteistä kuusi on valitettavasti kadonnut vuosien saatossa. Ainoa huomionarvoinen havaittu laji oli valtakunnallisesti silmälläpidettävä käyrälehtirahkasammal (*Sphagnum contortum*), jota havaittiin neljältä kasvupaikalta. Laji viihtyy erityisesti letoilla, ja sitä kasvoikin suon itäosan rehevimmillä paikoilla. On erittäin mahdollista, että ainakin jokin kadonneista sammalnäytteistä oli myös käyrälehtirahkasammalta, sillä muista lajeista näytteitä oli vain hieman. Lajia lisäksi kasvoi alueella hyvin laajalti.

Taulukko 2. Kartoituskohteen merkittävimmät sammalhavainnot.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Havainnot kpl
<i>Sphagnum contortum</i>	käyrälehtirahkasammal	NT/RT	4

HOITO YM. SUOSITUKSET

Lastensuolla on tarkoitus ennallistaa suota tukkimalla niille kaivettuja ojia. Osaan ennallistettavista kohteista ojitus on vaikuttanut selkeästi niitä kuivattavasti, osassa vaikutukset ovat jääneet vähäisemmiksi. Alueen arvokkain lajisto esiintyy itäosan rehevämällä, mineraalimaan vaikutuksen alaisilla matalilla reunoilla. Näitä alueita ei ole ojitettu, ja lajit ovatkin hyvinvoivia eivätkä tarvitse hoitoa. Ojien tukkimisen jälkeen on toki mahdollista, että veden pinta voi nousta hieman aikaisemmasta. Tämä ei todennäköisesti vaikuttaisi lajeihin millään tavalla, tai olisi vain hyväksi havaittujen lajien kannalta.